

Informatīvais ziņojums par stratēģiskā ietekmes uz vidi novērtējuma ietekmi uz pieņemtajiem upju baseinu apsaimniekošanas plāniem

Daugavas, Gaujas, Lielupes un Ventas upju baseinu apgabalu apsaimniekošanas plāni ir apstiprināti ar vides ministra 2009. gada 21. decembra rīkojumu Nr. 474. Plāni un tajos iekļautā pasākumu programma ir vidēja termiņa plānošanas dokuments, kuram ir jānodrošina vides kvalitātes mērķu sasniegšanu Latvijas virszemes un pazemes ūdeņos. Plānu galvenais uzdevums ir novērst ūdeņu stāvokļa pasliktināšanos un uzlabot virszemes un pazemes ūdeņus, lai līdz 2015. gadam tie visi būtu labā stāvoklī.

Atbilstoši likumam „Par ietekmes uz vidi novērtējumu” un Ministru kabineta 2004. gada 23. martā noteikumiem Nr.157 „Kārtība, kādā veicams ietekmes uz vidi stratēģiskais novērtējums”, ietekmes uz vidi stratēģiskais novērtējums jāveic arī upju baseinu apsaimniekošanas plāniem. Minētā izvērtējuma mērķis ir novērtēt, novērst vai samazināt plānu iespējamo nelabvēlīgo ietekmi uz vidi, apkopojot un publiskojot informāciju un sekmējot nepieciešamās izmaiņas tajos. Daugavas, Gaujas, Lielupes un Ventas upju baseinu apsaimniekošanas plānu stratēģiskās ietekmes uz vidi novērtējuma vides pārskats izstrādāts vienlaikus ar pašu plānu sabiedriskas apspriešanas gaitu 2009. gada pirmajā pusgadā. 2009. gada 9. jūnijā sākās vides pārskata sabiedriskās apspriešanas procedūra.

Šajā informatīvajā ziņojumā izklāstīts, kā apstiprinātajos plānos iekļautas ietekmes uz vidi stratēģiskā novērtējuma laikā gūtās atziņas

Kā upju baseinu apsaimniekošanas plānos integrēti vides apsvērumi?

Upju baseinu apgabalu apsaimniekošanas plāni izstrādāti atbilstoši Ūdens apsaimniekošanas likuma un Ūdens struktūrdirektivas 2000/60/EK prasībām. Tajos ietverta ūdeņu stāvokļa analīze, slodžu un ietekmju novērtējums un ūdens lietošanas ekonomiskā analīze. Plānos definēti ūdeņu vides kvalitātes mērķi un iekļauta pasākumu programma mērķu sasniegšanai. Upju baseinu apsaimniekošanas plāni neparedz rīcības, kuras varētu radīt tiešu negatīvu ietekmi uz Eiropas nozīmes aizsargājamām dabas teritorijām (*Natura 2000*) vai citu valstu teritoriju.

Vides pārskatā norādīts, ka pasākumu programmā paredzēto darbību ietekme uz vidi lielākoties ir pozitīva (ikvienam pasākumam ir pozitīva ietekme vismaz uz vienu vides aspektu) vai neitrāla. Vienlaikus vides pārskatā konstatēts, ka atsevišķi pasākumi var radīt lokālu negatīvu ietekmi uz ainavu, bioloģisko daudzveidību, hidroloģisko režīmu, atsevišķos punktos koncentrēt piesārņojuma novadīšanu vidē. Īslaicīga negatīva ietekme galvenokārt saistīta ar būvniecības, sanācijas un rekonstrukcijas darbiem piesārņojuma mazināšanai un hidromorfoloģiskās ietekmes mīkstināšanai. Minētās darbības iespējams gaisa vai ūdens kvalitāti, ainavu un bioloģisko daudzveidību. Vairumā gadījumu šīs ietekmes beigsies pēc būvniecības, rekonstrukcijas vai sanācijas darbu noslēgšanas, ietekmējot vidi tikai samērā īsu laiku. Upju baseinu apsaimniekošanas plānos nav paredzēti īpaši pasākumi īslaicīgās ietekmes mazināšanai, pieņemot, ka to nodrošinās normatīvo aktu prasību, izsniegto atļauju nosacījumu un tehnisko noteikumu ievērošana. Ilglaicīga ietekme paredzama pasākumiem, kuru realizācijas rezultātā būtiski mainīsies dabiskie apstākļi (mitruma režīms, atsevišķi biotopi) sakārtojot ūdensapgādes un kanalizācijas infrastruktūru, mainot hidrotehnisko būvju (meliorācijas sistēmu, polderu, HES u.c.) darbību, atjaunojot vai pārveidojot tās. Vides pārskatā norādīts, ka šādiem pasākumiem jāveic priekšizpēte, jāizstrādā tehniskie projekti vai jāveic ietekmes uz vidi novērtējums. Tas arī tiks darīts, sākot konkrēto pasākumu īstenošanu un tādējādi iespējami samazinot iespējamo negatīvo ietekmi uz vidi. Jāņem vērā, ka iespējamās ietekmes uz vidi detalizēta analīze vairākos gadījumos būs iespējama tikai pēc tam, kad pēc izpētes tiks izvēlēta pasākuma īstenošanas vieta. Summārā ietekme uz vidi

(ietekmjū kopums, kas radīsies, realizējot plānos paredzētos pasākumus to darbības laikā) ir pozitīva vai neitrāla.

Kā ņemts vērā vides pārskats, izteiktie atzinumi, sabiedriskās apspriešanas rezultāti?

Upju baseinu apsaimniekošanas plānu sabiedriskā apspriešana notika no 2008. gada 22. decembra līdz 2009. gada 22. jūnijam. Vides pārskata sabiedriskā apspriešana organizēta laika posmā no 2009. gada 9. jūnija līdz 20. jūlijam, kad iedzīvotāji varēja iepazīties ar Vides pārskatu un plānojuma materiāliem. Papildus tam 2009. gada jūnijā ar vides pārskata atziņām tika iepazīstinātas visu četru upju baseinu apgabalu konsultatīvās padomes, bet 2009. gada augustā pasākumu programmas projekts nosūtīts arī visām pašvaldībām. Informācija par saņemtajiem komentāriem un atzinumiem, kā arī par plānos veiktajiem precizējumiem ir apkopota un pieejama LVGMC mājas lapā pie katra no plāniem. Apkopojot būtiskākās izmaiņas, var secināt, ka plānos izdarīti redakcionāli precizējumi, mainīti un precizēti pasākumu programmā iekļautie pasākumi (atsevišķi pasākumi no programmas svītroti), sniegts vairāk informācijas par to īstenošanai izmantojamajiem finansējuma avotiem un - iespēju robežās - par ūdeņu stāvokli ietekmējošajiem faktoriem.

Vides pārskatā bija ieteikts ievērot piesardzības principu plānu ieviešanā, paredzot priekšizpēti, tehnisko projektu izstrādi vai ietekmes uz vidi novērtējumu pasākumiem, kuri varētu būtiski iespaidot visi. Šis princips ir iestrādāts upju baseinu apsaimniekošanas plānos – vairumam jauno pasākumu ir paredzēta priekšizpēte, tādejādi to realizācijas ietekmi uz vidi vēl iespējams novērst vai samazināt, kvalitatīvi veicot izpētes darbus. Tāpat vides pārskatā ieteikts pirms pasākumu programmas realizācijas pilnīgas uzsākšanas 2012. gadā veikt būtiskāko plānu elementu pārskatīšanu un, nepieciešamības gadījumā, ieviest izmaiņas. Šāda pārskatīšana ir paredzēta, gatavojot 2012. gada starpziņojumu par pasākumu programmas ieviešanu.

Izraudzītā risinājuma pamatojums

Upju baseinu apsaimniekošanas plānu izstrādes gaitā bija jāizvērtē, kādi pasākumi vienlaikus būtu tehniski vispiemērotākie, ekonomiski izdevīgākie un visefektīvākie plānos izvirzīto vides kvalitātes mērķu sasniegšanai. Pasākumu atlasē ņemti vērā slodžu analīzes dati, kā arī noteikta visizdevīgāko pasākumu kopa katram ūdensobjektam. Tādejādi var uzskatīt, ka piedāvātie pasākumi ir labākā alternatīva arī ietekmes uz vidi samazināšanai. Turklāt pasākumu programma tika apspriesta ar tās potenciālajiem īstenošanai, pārbaudot tās atbilstību reālajām vajadzībām un iespējām. Īstenojot plānos paredzētos pasākumus, būs jāņem vērā arī Eiropas Savienības un Latvijas normatīvu prasības par videi draudzīgāko tehnoloģiju pielietošanu, labu saimniekošanas praksi, ietekmes uz vidi izvērtēšanu, īpaši aizsargājamo teritoriju apsaimniekošanu u.tml.

Neieviešot upju baseinu apsaimniekošanas plānos paredzētos pasākumus, nākotnē iespējama ūdeņu kvalitātes pasliktināšanās vai nepietiekama uzlabošanās. Īstenojot tikai tos pasākumus, kas jau paredzēti normatīvajos aktos, pastāv risks, ka 38% upju ūdensobjektu (77 no 204) un 26% ezeru ūdensobjektu (68 no 259) labu stāvokli līdz 2015. gadam sasniegt neizdosies. Vislielākais šis risks ir Lielupes baseinā – 75% upju ūdensobjektu un 54% ezeru ūdensobjektu.

Pasākumi monitoringa veikšanai, t.sk. monitoringa ziņojuma iesniegšanas termiņi

Lai nodrošinātu plānu ieviešanas monitoringu un pārskatu par sasniegto, ir paredzēts:

- 1) apkopot informāciju par tajos paredzēto pasākumu ieviešanu;

2) sagatavot ziņojumus atbilstoši Direktīvas 2000/60/ EK prasībām:

2.1) līdz 22.12.2012. – progressa ziņojumu par pasākumu programmas ieviešanu;

2.2) līdz 22.12.2013. – atjaunotu antropogēno slodžu raksturojumu un ekonomisko analīzi;

2.3) līdz 22.12.2015. – pasākumu programmas un apsaimniekošanas plānu atjaunotu versiju.

Atbilstoši šiem termiņiem Vides pārraudzības valsts birojs ir uzdevis vismaz divreiz plānošanas periodā (2012. un 2015. gadā) izstrādāt monitoringa ziņojumu un iesniegt Vides pārraudzības valsts birojā, lai konstatētu upju baseinu apgabalu apsaimniekošanas plānu īstenošanas radīto tiešo vai netiešo ietekmi uz vidi un - nepieciešamības gadījumā - izdarītu grozījumus tajos.

Saskaņā ar Ūdens apsaimniekošanas likumu pasākumu programmu īstenošanu koordinē Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centrs, kas uztur un apkopo informāciju par veiktajiem pasākumiem un antropogēno slodžu izmaiņām, kā arī veic minēto pasākumu efektivitātes analīzi.